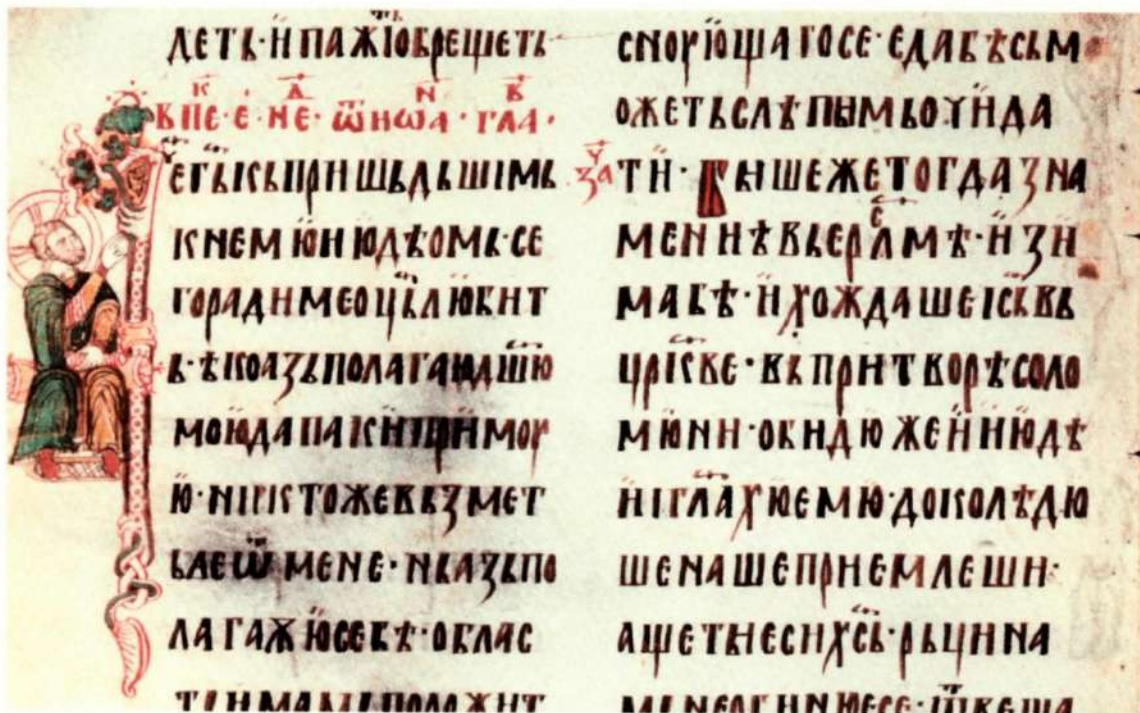

НОМОКАНОН ЗАКОНОПРАВИЛО СВЕТОГА САВЕ

УВОД ЗА ПОСЕБНО ИЗДАЊЕ

Номоканон или Законоправило Светога Саве, настало 1219. године, је најважнији државни, црквени, правни, историјски и књижевни рукопис српског народа. Овај кодекс представља први Устав српске средњовековне државе, а према њему је у великој мери устројена и Српска православна црква. Овом збирком прописа уређују се односи у свим областима друштвеног живота као и правни положај појединаца, а његова се решења протежу до данашњих дана. Посебан значај овог правног акта је у томе што је писан на разумљивом, народном језику.

Свети Сава је бирао номоканонску грађу прилагођавајући одредбе потребама новоуспостављене српске државе и цркве. Изворник није сачуван, али је сачувано 11 његових преписа, од којих је најстарији настао у манастиру Светог архангела Михаила на Превлаци, у Боки Которској, на месту званом Иловица, па је отуда и назив овог рукописа „Иловички препис“. Прво штампано издање појавило се у Москви 1650. године, под називом „Крмчија“, према поређењу цркве са лађом коју крмар води ка циљу. Сматра се да је овај термин први употребио Свети Јован Златоусти који је епископе назвао крмарима који се боре са буром заблуда.

Осим делова који су се односили на црквено право, а који садрже синопсисе, претходне номоканоне, правила светих апостола и светих отаца, одлуке Васељенских и Помесних сабора и Мојсијево законодавство, за грађанско право најважнији су изводи из Јустинијанових Новела, Збирка закона из Јустинијановог Законодавства и Прохирон из 879. године, који представља зборник византијског грађанског, кривичног и процесног права.

Законоправило, настало свега четири године после Magna carta libertatum – Енглеске Велике повеље о слободама из 1215. године (The Great Charter), било је и главни извор прописа за Душанов Законик који је настао 130 година касније, 1349 – 1354. године.

Сам Свети Сава у поговору Законоправила говори: „Појавише се на светлост словенског језика ове богонадахнуте књиге зване Номоканон, које пре тога беху помрачене облаком мудрости грчког језика. Сада пак заблисташе, то јест протумачене су и благошћу Божијом јасно сијају, одгањајући таму незнања и све просвећујући светлост разума и од греха избављајући.“... „Ко не зна ове књиге ни самог себе не зна ко је“ ... онај ко „проникне у дубину ових богонадахнутих књига, као у огледалу, видеће и себе какав је и какав треба да буде и друге ће познати и научити“...

Рецепцијом Римског права Србија је постала препознатљиви део европске и хришћанске писане културе, а у Законоправилу Светога Саве је наглашен склад духовне и световне власти који се у Византинској средњевековној литератури назива теорија симфоније.

Илустрације у овој књизи, минијатуре, иницијали, заставице и орнаменти, преузети су из најзначајнијег ћилиричког споменика српске писмености, Мирослављевог Јеванђеља, које је настало у последњој четвртини XII века, највероватније између 1180. и 1187. године, у цркви Светог Петра и Павла код Бијелог Поља, задужбини Кнеза Мирослава. Ово јеванђеље уписано је у листу „Памћење света“ (Memory of the World), коју води УНЕСКО.

Текст на српском језику дат је према преводу сарајевског преписа Законоправила, које највероватније потиче од Будимљанског преписа из 1252 године, насталог после њега али сигурно не после 1371. године.

У Београду, септембра 2016. године

Владимир Давидовић
Помоћник министра правде